

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 395/08-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. novembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., trvale bytom Ž., prechodne bytom S., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva zaručeného v čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. júla 2008 doručená sťažnosť J. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva zaručeného v čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004.

1. Zo sťažnosti, jej príloh a zistení ústavného súdu vyplýva, že na základe obžaloby podanej Okresnou prokuratúrou Žilina pod č. k. 2 Pv 65/04-79 z 12. júla 2004 je proti sťažovateľovi vedené na okresnom súde trestne konanie pod sp. zn. 3 T 96/2004 pre trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon platného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“) a pre trestný čin znásilnenia podľa § 241 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona.

2. Sťažovateľ uviedol, že 9. júna 2008 mu bolo doručené predvolanie na hlavné pojednávanie v jeho trestnej veci, ktorého termín bol stanovený na 24. jún 2008. Podaním zo 16. júna 2008 žiadal sťažovateľ okresný súd o nazretie do súdneho spisu ešte pred uskutočnením hlavného pojednávania. Hlavné pojednávanie, ktorého sa sťažovateľ nezúčastnil „z objektívnych príčin (úraz krčnej chrbtice)“, bolo odročené na 18. september 2008. Okresný súd listom z 25. júna 2008 (doručeným sťažovateľovi 3. júla 2008) oznámil sťažovateľovi možné termíny nahliadnutia do súdneho spisu sp. zn. 3 T 96/2004.

3. Sťažovateľ tvrdí („je toho názoru“), že „neumožnenie nazretia do spisu... pred hlavným pojednávaním bolo porušené jeho právo na obhajobu“.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že „jeho úraz a následná neúčast' na hlavnom pojednávaní nijako neovplyvnila uplatnenie jeho práva na obhajobu, nakoľko súd ho o uplatnení jeho práva na obhajobu upovedomil až po odročení hlavného pojednávania čím vlastne nepriamo priznal, že pokiaľ by sa sťažovateľ uvedeného pojednávania nezúčastnil, tak by mu nahliadnutie do spisu neumožnil!!!“

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených základných práv [čl. 17 ods. 2, čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru] konaním okresného súdu v jeho trestnej veci vedenej pod sp. zn. 3 T 96/2004, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk a náhradu trov konania. Súčasne požiadal o ustanovenie mu právneho zástupcu na konanie pred ústavným súdom.

II.

V rámci prípravy predbežného prerokovania sťažnosti ústavný súd požiadal okresný súd o podanie informácie a predloženie relevantných písomností týkajúcich sa sťažovateľom tvrdenej skutočnosti majúcej spôsobiť porušenie ním označených práv.

1. Podľa informácie okresného súdu zo 6. októbra 2008 (sp. zn. 1 Spr. S 318/08):

„Dňa 12. 7. 2004 Okresná prokuratúra v Žiline pod č. 2Pv 65/04 podala obžalobu na obvineného J. M... Dňa 29. 5. 2008 predsedníčka senátu určila termín hlavného pojednávania vo veci obžalovaného... na deň 24. 6. 2008 o 09.00 hod. Predvolanie na hlavné pojednávanie obžalovaný prevzal dňa 9. 6. 2008 (čl. 1453).

Písomným podaním zo dňa 10. 6. 2008... obžalovaný vzniesol námietku zaujatosti proti predsedníčke senátu...

Písomným podaním... doručeným OS Žilina dňa 18. 6. 2008 (č. l. 1455) obžalovaný požiadal súd o nazretie do spisu.

V deň hlavného pojednávania obžalovaný telefonicky ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní pracovným úrazom zo dňa 23. 6. 2008 (úradný záznam z č. l. 1456).

Na základe žiadosti obžalovaného o nazretie do spisu mu bolo súdom doručené Oznámenie zo dňa 25. 6. 2008 o Rozvrhom práce určených stránkových dňoch trestného oddelenia Okresného súdu Žilina. Informácia o stránkových dňoch OS Žilina je zverejnená na vchodových dverách do budovy súdu ako aj na internetovej stránke MS SR. Oznámenie obžalovaný prevzal dňa 3. 7. 2008 (doručenka je na čl. 1465). Obžalovaný v období od doručenia predvolania (9. 6. 2008) do dňa konania hlavného pojednávania (24. 6. 2008) nebol obmedzený vo svojom práve nazerať do spisu pred pojednávaním, na ktoré bol riadne a včas predvolaný. ... Obžalovaný J. M. mohol v plnom rozsahu uplatniť svoje právo nazerať do spisu aj pred dňom hlavného pojednávania. Len na okraj poznamenávam, že obžalovaný svoje právo nazerať do spisu od 24. 6. 2008 doposiaľ nevyužil a na termín hlavného pojednávania určený na deň 18. 9. 2008 (predvolanie prevzal 26. 6. 2008) sa nedostavil, s tým, že v deň konania hlavného pojednávania súdu poštou doručil oznámenie,

že hlavného pojednávania sa nezúčastní zo zdravotných dôvodov. Nečitateľnú kópiu potvrdenia lekárky a lekárskeho predpisu doručil osobne dňa 18. 9. 2008 o 10.19 hod. do podateľne Okresného súdu Žilina.“

2. K písomnej informácii okresný súd pripojil:

a) *„Rozvrh práce pre Okresný súd Žilina na rok 2007“*, podľa ktorého (bodu I. 3. Stránkové dni a hodiny) je stránkovým dňom na trestnom oddelení streda s návštevým časom od 7.00 h do 15.00 h,

b) fotokópiu doručky o predvolaní sťažovateľa na pojednávanie, ktorého termín bol stanovený na 24. jún 2008 a ktoré sťažovateľ prevzal 9. júna 2008,

c) fotokópiu žiadosti sťažovateľa zo 16. júna 2008 o nazretie do spisu doručení okresnému súdu 18. júna 2008,

d) úradný záznam napísaný na okresnom súde 24. júna 2008 tohto znenia:

„Dňa 24. 06. 2008 telefonicky ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní obžalovaný M., ktorý sa nemôže zúčastniť hlavného pojednávania vytýčeného na deň 24. 6. 2008, o 9.00 hod., nakoľko dňa 23. 06. 2008 mal pracovný úraz, bol na pohotovosti. Dnes ide ku svojmu obvodnému lekárovi, potvrdenie o PN donesie.“,

e) kópiu zápisnice o hlavnom pojednávaní konanom na okresnom súde 24. júna 2008 so začiatkom o 9.00 h, podľa ktorej na pojednávaní bol prítomný senát 3 T, prokurátor Okresnej prokuratúry Martin, zapisovateľka a právny zástupca sťažovateľa JUDr. J. Ch. Sťažovateľ, poškodená a opatrovník maloletého neboli na pojednávaní prítomní. V zápisnici bol uvedený tento priebeh hlavného pojednávania:

„Predstúpil obhajca JUDr. Ch., ktorý uvádza:

Dnes ráno sa so mnou telef. skontaktoval môj klient a uviedol mi, že je práceneschopný, utrpel nejaký úraz. Potvrdenie o PN predloží v priebehu dnešného dňa súdu.

Asistentka senátu ... priniesla ... úradný záznam, spísaný dňa 24. 6. 2008 o 9.00 hod. podľa ktorého sa telef. obžalovaný J. M. ospravedlnil z dôvodu, že mal pracovný úraz, bol na pohotovosti a po návšteve obvodného lekára potvrdenie o PN donesie. Úradný záznam sa zakladá do spisu.

Predsedička senátu oznámila prítomnému Op a obhajcovi, že dňa 12. 6. 2008 bolo OS Žilina doručené vznesenie námietky zaujatosti obžalovaným J. M. Uvedená písomnosť je založená na č. l. 1454.

Preds. senátu konštatuje, že z dôvodu neprítomnosti obžalovaného nie je možné HP vykonať. A toto musí byť odročené. Senát rozhodne na neverejnom zasadnutí o námietke obžalovaného Rozhodnutie súdu o námietke zaujatosti bude doručené procesným stranám.

Bolo vyhlásené uznesenie

Súd... hlavné pojednávanie odročuje na termín 18. 9. 2008 o 9.00 hod., č. dv. 6, s tým že prítomní... berú termín hlavného pojednávania na vedomie a písomne volaní nebudú.“,

f) kópiu textu oznámenia okresného súdu sťažovateľovi z 25. júna 2008:

„Oznámenie

Podľa § 65 ods. 1 Tr. por. ... máte ako obžalovaný právo nazeráť do spisu. Stránkový deň trestnej kancelárie na Okresnom súde Žilina je určený Rozvrhom práce na rok 2008 nasledovne:

trestné oddelenie

streda

7.00 – 15.00

Uvedená informácia je zverejnená na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR ako aj vchodových dverách do budovy Okresného súdu Žilina.“,

g) kópiu uznesenia okresného súdu č. k. 3 T 96/2004-1464 z 24. júna 2008 a kópiu uznesenia Krajského súdu v Žiline č. k. 1 Tos 63/2008-1486 z 10. septembra 2008, ktorým bolo rozhodnuté, že predsedníčka senátu okresného súdu JUDr. E. B. nebola vylúčená z úkonov trestného konania v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 3 T 96/2004. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 10. septembra 2008.

3. Ústavný súd ďalej zistil, že sťažovateľ sa bez ospravedlnenia nezúčastnil ani hlavného pojednávania konaného 18. septembra 2008, ktoré bolo z uvedeného dôvodu odročené na 11. november 2008. Právny zástupca sťažovateľa požiadal o oslobodenie od povinnosti jeho obhajoby.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru každý má mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 v časovom úseku ohraničenom sťažovateľom, t. j. od podania jeho žiadosti zo 16. júna 2008 o nazretie do súdneho spisu do konania hlavného pojednávania 24. júna 2008, resp. 18. septembra 2008 (pozri body 2 a 3 I. časti odôvodnenia), došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 17 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy, resp. čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru ním tvrdným neumožnením mu nazretia do súdneho spisu pred konaním hlavného pojednávania.

Zo skutočností uvedených v sťažnosti, k nej pripojených písomností a zistení ústavného súdu (pozri bližšie body I. a II. časti odôvodnenia) vyplýva, že:

a) sťažovateľovi bolo 9. júna 2008 doručené predvolanie na hlavné pojednávania, termín ktorého bol stanovený na 24. jún 2008,

b) sťažovateľ podaním z 10. júna 2008 doručeným okresnému súdu 12. júna 2008 vzniesol námietku zaujatosti proti predsedníčke senátu,

c) sťažovateľ podaním zo 16. júna 2008 doručeným okresnému súdu 18. júna 2008 požiadal „o nazretie do súdneho spisu“,

d) sťažovateľ sa osobne nezúčastnil hlavného pojednávania konaného 24. júna 2008, svoju neúčast' ospravedlnil telefonicky 24. júna 2008 osobne a aj prostredníctvom prednesu svojho právneho zástupcu na pojednávaní, ktorý okrem ospravedlnenia neúčasti svojho klienta nepredniesol žiadny procesný návrh ani námietku (a to ani vo vzťahu k žiadosti svojho klienta o nazretie do súdneho spisu),

e) na pojednávaní konanom 24. júna 2008 neboli vykonané žiadne procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci a hlavné pojednávanie bolo z dôvodu neúčasti sťažovateľa odročené na 18. september 2008,

f) možnosť nazretia do súdneho spisu bola sťažovateľovi oznámená podaním okresného súdu z 25. júna 2008, teda ešte pred ďalším termínom konania hlavného pojednávania stanoveného na 18. september 2008. Túto možnosť však sťažovateľ nevyužil a ani sa nezúčastnil (bez ospravedlnenia) hlavného pojednávania konaného v uvedenom termíne.

Z uvedeného chronologického prehľadu vyplýva, že sťažovateľ písomne požiadal o nahliadnutie do súdneho spisu 16. júna 2008 a od uvedeného dňa sa nijakým spôsobom aktívne nesnažil o realizáciu tohto svojho práva napr. osobnou návštevou na okresnom súde, namietaním porušenia tohto práva prostredníctvom svojho právneho zástupcu na hlavnom pojednávaní konanom 24. júna 2008, resp. využitím možnosti nahliadnuť do súdneho spisu po informácii danej mu z okresného súdu 25. júna 2008, alebo osobným vznesením námietok a domáhaním sa nápravy na niektorom z nariadených pojednávaní.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy je potrebné uviesť, že podľa judikatúry ústavného súdu sa týmto článkom ústavy všetkým oprávneným osobám zaručuje, že budú mať čas na prípravu obhajoby, že budú mať možnosť pripraviť si obhajobu a že svoju obhajobu budú môcť predniesť právne významným spôsobom buď osobne, alebo prostredníctvom svojho obhajcu. Uplatnenie práva na obhajobu nezaručuje oprávnenej osobe dosiahnutie takého rozhodnutia súdu, o ktoré sa usiluje pomocou obhajoby. Účelom tohto práva je poskytnutie príležitosti brániť

sa obvineniu zo spáchania trestného činu (napr. II. ÚS 8/96, I. ÚS 140/04). Účelom práva nazerať do spisu je poskytnutie príležitosti oboznámiť sa so všetkými skutočnosťami podstatnými pre rozhodnutie vo veci, a tým aj v plnej miere predložiť súdu vlastnú argumentáciu v záujme ochrany vlastných práv, najmä pokiaľ ide o konanie vo veci samej (ale prípadne aj v konaní o zákonnosti väzby). Naplnenie práva na súdnu previerku zákonnosti v trestnom konaní predpokladá okrem iného aj rešpektovanie procesných oprávnení sťažovateľa v konaní pred súdom (napr. práva nazerania do spisov zaručeného v § 69 ods. 2 Trestného poriadku, analog. aj podľa § 44 ods. 2 Trestného poriadku), v ktorom sa skúma zákonnosť a najmä sa rozhoduje o vine a treste (III. ÚS 163/03).

Sťažovateľovi v zmysle už uvedeného bol podľa názoru ústavného súdu poskytnutý dostatočný priestor na realizáciu jeho práva na nahliadnutie do spisu, ku ktorému však doteraz nedošlo najmä jeho vlastným pričinením.

Vychádzajúc z uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľovi boli poskytnuté všetky záruky (resp. ponúknuté zákonom stanovené možnosti) na realizáciu jeho práva na nazretie do súdneho spisu pred termínom konania a najmä v priebehu viacnásobne odročovaného hlavného pojednávania, ktorých nevyužitie bolo spôsobené správaním samotného sťažovateľa a nemohlo vyústiť do porušenia sťažovateľom namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 50 ods. 3 ústavy (pričom ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ bol kvalifikovane právne zastúpený advokátom v predmetnej trestnej veci).

Keďže ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti nezistil príčinnú súvislosť medzi postupom okresného súdu a sťažovateľom namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

V nadväznosti na toto rozhodnutie ústavný súd odmietol aj zvyšnú časť sťažnosti sťažovateľa (namietané porušenie základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy) podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú, pretože sťažovateľ ju spája s namietaným porušením základného práva na obhajobu, ktoré je obsahom tej časti sťažnosti, ktorú ústavný súd odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti a dôvody ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci (priznanie primeraného finančného zadost'učinenia, náhrada trov právneho zastúpenia, žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu) stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2008